

SVARĪGĀKIE SECINĀJUMI PAR SARUNĀM PAR EIROPU LATVIJAS REĢIONOS

Domnīca PROVIDUS 2019.gada februārī un martā organizēja **četras sarunas ar reģionu iedzīvotājiem** lielveikalu Maxima telpās. Sarunas tika organizētas šādās pilsētās: 27.februārī – Liepājā, 28.februārī – Talsos, 7.martā – Daugavpilī, 8.martā – Rēzeknē.

Sarunu formāts: katrā norises vietā uz divām ar pusi stundām (no aptuveni plkst. 16:30-19:00) tika iekārtots sarunu stūrītis. Lielveikala apmeklētāji tika uzrunāti ar lūgumu padalīties ar savām domām par Eiropu. Tie apmeklētāji, kuri uzaicinājumam atsaucās, piedalījās nelielās brīva formāta sarunās, kur viņiem tika jautāts viņu skatījums par Eiropu, Latviju Eiropas Savienībā, kā arī par Eiropas Parlamentu. Šim aicinājumam caurmērā atsaucās katrs trešais no uzrunātajiem apmeklētājiem, bez lielām reģionālām atšķirībām (salīdzinoši biežāk aicinājumam atsaucās Talsu un Daugavpils iedzīvotāji, nedaudz retāk – Liepājas un Rēzeknes iedzīvotāji). Kopumā šādas sarunas tika veiktas ar aptuveni 200 dalībniekiem.

EIROOPTIMISMS UN EIROAPĀTIJA, AR RETĀM EIROSKEPSES IZPAUSMĒM

Visu četru pilsētu iedzīvotāju nostājas par Eiropu un Eiropas Savienību bija pozitīvas. Atbildot uz jautājumu "Vai esat kādreiz aizdomājušies par Eiropas Savienību?", bieži spontāni tika saņemtas atbildes "Bet mēs taču esam Eiropa/Eiropas Savienība!"

Vienlaikus, ja Liepājā bija grūti atrast kādu sarunas dalībnieku, kurš sevi nosauktu par eiroskeptiķi un kopējais viedoklis bija Eiropas Savienībai izteikti pozitīvs, tad Daugavpilī aptuveni trešajai daļai no sarunas dalībniekiem attieksme pret Eiropas Savienību bija negatīva. Vienlaikus arī Daugavpilī reti kurš no sarunu dalībniekiem (aptuveni katrs astotais-devītais) pauda viedokli, ka Latvijai no Eiropas Savienības vajadzētu izstāties.

Talsos un Rēzeknē salīdzinoši biežāk varēja sastapt cilvēkus, kuru attieksme pret Eiropas Savienību raksturojama kā apātiska – proti, cilvēki maz bija domājuši par Eiropu vai Eiropas Savienību.

Kopumā gan eiroapātisko iedzīvotāju skaits nav nosakāms, jo visās pilsētās daļa no uzrunātajiem lielveikalu apmeklētājiem no sarunas atteicās, atbildot, ka viņi par Eiropas Savienību nedomā vai tā viņus neinteresē.

IEDZĪVOTĀJIEM VIEGLĀK NOSAUKT POZITĪVĀS LIETAS PAR EIROPAS SAVIENĪBU NEKĀ NEGATĪVĀS

Atbildot uz jautājumu, kādas ir pozitīvās Eiropas Savienības iezīmes, tika saņemtas tās pašas atbildes, kā sabiedriskās domas aptaujās, – Latvijas iedzīvotāji primāri novērtē pārvietošanās brīvību, kā arī ES finansējumu Latvijas attīstības vajadzībām. Katrā pilsētā vismaz daļa no sarunu dalībniekiem pauda viedokli, ka bez Eiropas Savienības Latvija vai nu neattīstītos nemaz, vai attīstītos lēnāk, vai arī šeit būtu "pilnīga bedre". Arī lauksaimniecības tiešmaksājumi tiek vērtēti pozitīvi, taču zemnieki (it sevišķi Talsos un Rēzeknē) tos reti piemin spontāni, parasti tad, ja viņiem konkrēti par tiem pavaicā. Tāpat pozitīvā attieksme pret tiešmaksājumiem sadzīvo ar kritiku par to, ka šie tiešmaksājumi ir mazāki, nekā citās ES valstīs. Citas pozitīvās lietas, kuras tika pieminētas tikai pāris reizes: telefona zvanu tarifi, drošības jautājumi Krievijas agresijas dēļ, investīcijas, sakopta vide, vairāk brīvības, labākas preces u.c.

Salīdzinoši grūtāk sarunu dalībniekiem bija nosaukt Eiropas Savienības problēmas – pēc nelielām pārdomām, visbiežāk spontāni tika nosaukta sociālā nevienlīdzība starp dalībvalstīm, rūpnīcu slēgšana iestāšanās procesa laikā, Latvijas iztukšošanās, cenu pieaugums, attiecības ar Krieviju (primāri Daugavpili un Rēzeknē), eiro kā valūtas salīdzinājums ar latu, vērtību atšķirību jautājumi. Migrācijas jomā iedzīvotāju jūtas ir dalītas: no vienas puses, viņi vēlētos, lai reģionā būtu vairāk darbaroku, bet nevēlētos, lai uz Latviju pārceļas cilvēki, kuri dzīvotu "tikai uz pabalstiem".

Daugavpili novērojama arī īpatnējs naratīvs, kas nav sastopams citās pilsētās – ES radījusi Latvijai milzīgus parādus / Latvija nemaz nevar izstāties no ES, jo parādi to neļaus / Latvijai tūlīt būs jāatmaksā milzu parādi Eiropai. Sarunu dalībnieki paši nespēja vai nevēlējās paskaidrot, kur viņi guvuši šādu informāciju.

IEDZĪVOTĀJU SKATĪJUMĀ – EIROPAS PARLAMENTA VĒLĒŠANAS NAV PRIORITĀRAS

Jautājot par dažādu vēlēšanu nozīmīgumu, Latvijas iedzīvotāji gandrīz vienmēr prioritizēja Saeimas vai pašvaldību vēlēšanas, ierādot Eiropas Parlamenta vēlēšanām pašu maznozīmīgāko lomu. Ievērojama daļa aptaujāto vai nu vispār nezināja, ka Eiropas Parlaments tiek ievēlēts vēlēšanu ceļā vai arī nebija iepriekš piedalījušies Eiropas Parlamenta vēlēšanās, vai arī neatcerējās, vai iepriekš piedalījušies vai nē. Daugavpili un Rēzeknē starp sarunu dalībniekiem bija arī daži nepilsoni un citu valstu pilsoņi (piemēram, Krievijas pilsonis), kuri apsvērtu iespēju piedalīties EP vēlēšanās, ja viņiem būtu tādas tiesības.

KĀDĒĻ, CILVĒKI NEIET UZ EIROPAS PARLAMENTA VĒLĒŠANĀM?

Pats galvenais iemesls, kādēļ Latvijas iedzīvotāji neiet uz Eiropas Parlamenta vēlēšanām – sajūta, ka no dalības Eiropas Parlamenta vēlēšanās nav jēgas. Sarunās ar iedzīvotājiem šis jēgas trūkums sastrukturējās vairākās atšķirīgās argumentācijas līnijās (sakārtotas pieminējuma biežuma secībā):

Nav jēgas iet uz EP vēlēšanām tādēļ, ka, iedzīvotājrāt, 8 no Latvijas ievēlētie deputāti nespēj ietekmēt ES kopējos lēmumus. Uzdodot tālāku jautājumu par to, kurš tad spēj ietekmēt ES kopējos lēmumus, dominējošā saņemtā atbilde – lielās valstis. Lielas daļas Latvijas iedzīvotāju uztverē Latvijas balsij Eiropas Savienībā nav nozīmes, visu nosakot Vācija, Francija un citas lielākās valstis.

Nav jēgas iet uz EP vēlēšanām tādēļ, ka iedzīvotājs ir vīlies. Vilšanās sajūta īpaši bieži tika pieminēta Talsos un Rēzeknē – vilšanās dažkārt ir saistīta ar Eiropas Parlamentā ievēlēto pārstāvju darbu (piemēram, lielas kampaņas pirms vēlēšanām, bet pēc tam ievēlētais deputāts aizmirst par vēlētājiem), bet dažkārt iedzīvotāji minēja arī Saeimas un pašvaldību vēlēšanas kā “pēdējo pilienu”. Daugavpilī un Rēzeknē daži krieviski runājošie iedzīvotāji pauda vilšanos par to, ka partija Saskaņa netiek aicināta piedalīties Latvijas valdības darbā – tas šiem vēlētājiem samazina interesi arī par citām vēlēšanām.

Nav jēgas iet uz EP vēlēšanām tādēļ, ka Latvijas iedzīvotājam nav sajūtas, ka viņš pietiekoši daudz saprot par Eiropas Savienību, ka šīs vēlēšanas uz viņu attiecas vai ietekmē viņa dzīvi. It sevišķi Daugavpilī un Rēzeknē iedzīvotāji bieži norādīja uz sociālajām problēmām viņu pilsētā, - nereti piebilstot, ka laiks Eiropas Savienībā nav palīdzējis tās risināt.

Cinisms par kandidātu motivāciju, startējot Eiropas Parlamenta vēlēšanās – sarunās vairākas reizes iedzīvotāji pieminēja Eiropas Parlamenta deputātu augstās algas. Rēzeknē un Daugavpilī daži iedzīvotāji skaidroja Saskaņas līdera Nīla Ušakova pieteikumu dalībai EP vēlēšanās ar to, ka Rīgā viņam neļaujot strādāt.

KAS MOTIVĒ LATVIJAS CILVĒKUS IET UZ VĒLĒŠANĀM?

Sarunu ietvaros uzdodot jautājumu par to, kas mudina cilvēkus tomēr doties uz Eiropas Parlamenta vēlēšanām, pati biežāk sastopamā atbilde – pilsoņa pienākums, atbildīgums. Otra bieži sastopamā atbilde – citu cilvēku ieteikumi (citi iet – es eju līdzi).

No padziļinātām sarunām ar iedzīvotājiem var secināt, ka Latvijas iedzīvotāju interese par Eiropas Parlamenta vēlēšanām palielinātos šādos apstākļos:

Ja viņiem būtu sajūta, ka apdraudēta Eiropas nākotne vai Latvijas iedzīvotājiem svarīgas brīvības vai tiesības. Piemēram, arī salīdzinoši eiroapātiskie sarunas dalībnieki atzina, ka piedalītos referendumā par palikšanu ES vai izstāšanos no tās. Tāpat daļai sarunu dalībnieku, it sevišķi Liepājā un Talsos, viena no galvenajām motivācijām piedalīties EP vēlēšanās – lai mazāku balsu skaitu iegūtu tie kandidāti, kuri, viņuprāt, nav lojāli Latvijai. Šajā kontekstā visbiežāk tika pieminēta Tatjana Ždanoka – daļai latviešu pats viņas vārda pieminējums ir pamudinājums piedalīties EP vēlēšanās.

Ja viņiem būtu sajūta, ka dalībai EP vēlēšanās ir jēga – proti, viņi labāk redzētu, kādā veidā Latvijas pārstāvju pieņemtie lēmumi var ietekmēt kopējo Eiropas politiku. Pašreiz Latvijas sabiedrībā dominē viedoklis, ka šādas ietekmes nav. Izņēmums ir cilvēki, kuri rūpīgi seko līdzī masu mediju ziņām (vairāk latviešu, nekā krievu valodā – īpaši bieži Liepājā).

Ja viņiem būtu vairāk informācijas par EP vēlēšanām (ievērojama daļa sarunu dalībnieku vēl nebija pamanījuši, ka maijā būs EP vēlēšanas), kā arī ja viņu draugu, kolēģu, paziņu loks dotos uz EP vēlēšanām.

Domnīca PROVIDUS izsaka lielu pateicību lielveikalu tīklam MAXIMA Latvija par to, ka atļāva mums savās telpās runāt ar apmeklētājiem, tāpat pateicība pienākas reputācijas vadības un komunikācijas aģentūrai LUKA par pasākumu vizuālās identitātes izveidošanu, kā arī Eiropas Parlamentam par finansiālo atbalstu šo pasākumu organizēšanai.

